

**ІНСТИТУТ ПІДГОТОВКИ КАДРІВ
ДЕРЖАВНОЇ СЛУЖБИ ЗАЙНЯТОСТІ**

Маулік Сергій Сергійович

УДК 351.364

**ДЕРЖАВНІ МЕХАНІЗМИ ВПРОВАДЖЕННЯ СОЦІАЛЬНИХ
ІННОВАЦІЙ В КОНТЕКСТІ ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ СТАЛОГО РОЗВИТКУ**

25.00.02 – механізми державного управління

АВТОРЕФЕРАТ

дисертація на здобуття наукового ступеня
кандидата наук з державного управління

КИЇВ – 2021

Дисертацією є рукопис.

Робота виконана в Національному технічному університеті України «Київський політехнічний інститут імені Ігоря Сікорського».

Науковий керівник – кандидат філософських наук, доцент
МЕЛЬНИЧЕНКО **Анатолій** **Анатолійович**,
проректор з навчальної роботи Національного
технічного університету України «Київський
політехнічний інститут імені Ігоря Сікорського»

Офіційні опоненти: доктор наук з державного управління, професор
КРАВЧЕНКО **Мілена** **В'ячеславівна**,
професор кафедри соціальної і гуманітарної
політики Національної академії державного
управління при Президентові України;

кандидат наук з державного управління,
КУЧЕР **В'ячеслав** **Анатолійович**,
керівник Секретаріату Національного агентства
кваліфікацій

Захист відбудеться *15 квітня 2021 року о 14 годині* на засіданні спеціалізованої вченої ради Д 26.891.02 Інституту підготовки кадрів державної служби зайнятості України за адресою: 03038, м. Київ, вул. Нововокзальна, 17, ауд. 205.

Із дисертацією можна ознайомитись у бібліотеці Інституту підготовки кадрів державної служби зайнятості України за адресою: 03038, м. Київ, вул. Нововокзальна, 17.

Автореферат розіслано *15 березня 2021 року*.

Вчений секретар
спеціалізованої вченої ради

М. З. Масик

ЗАГАЛЬНА ХАРАКТЕРИСТИКА РОБОТИ

Актуальність. Забезпечення сталого розвитку суспільства у будь-якому вимірі – глобальному, національному або регіональному – є сьогодні однією з найважливіших і невідкладних проблем державного управління. Теорія та практика сталого розвитку суспільства є відображенням об'єктивної потреби переорієнтації суспільства на збереження і примноження природного та людського потенціалу для нинішнього й прийдешніх поколінь, запровадження в державному управлінні нових підходів до вирішення соціальних проблем і завдань.

Реалії українського сьогодення з урахуванням катастрофічного стану інфраструктури життєзабезпечення суспільства, зростаючих вимог до підвищення конкурентоспроможності в умовах глобалізації не залишають часу на інерційно-еволюційний розвиток, а вимагають інноваційного шляху модернізації суспільства, забезпечення якого є ключовою функцією держави.

Застосування ефективних фінансово-економічних, правових та інституційних державних механізмів є необхідною, але не достатньою умовою інноваційного розвитку українського суспільства, оскільки саме суспільство водночас є «замовником», «виконавцем» і «кінцевим споживачем» результатів реалізації концепції сталого розвитку. Розвиток соціальної складової на інноваційній основі є головним фактором і передумовою забезпечення невідпинного прогресу виробничо-соціальних відносин, побудови демократичного суспільства. Таким чином, впровадження соціальних інновацій стає важливим державним механізмом забезпечення сталого розвитку.

Соціальні інновації з'явилися як концепція та практика державно-управлінської діяльності у 1990-х рр. як відповідь на виклики, що їх породжувала економічна реструктуризація, а також зміни, привнесені ІТ-розробками та спричиненим ними масовим безробіттям. У сучасній науці поняття соціальних інновацій розглядається у роботах таких іноземних вчених: А. Гідденса, Р. Маделін, А. Нічолса та А. Мердока, Е. Хуберта, Дж. Малгана. Серед вітчизняних науковців соціальними відносинами при впровадженні інновацій займаються Т. Бурлай, В. Бакуменко, М. Кравченко, О. Набатова, Ю. Ряховська, Л. Федулова, О. Якубін. У теорії та практиці державного управління роль соціальних інновацій з погляду реалізації державно-управлінського підходу розкрито такими вченими, як М. Згуровський, Ю. Бажал, П. Беленький, В. Будкін, Р. Войтович, П. Ворона, О. Дацій, Н. Діденко, Г. Дмитренко, К. Дубич, В. Геєць, О. Кайда, О. Колодізєв, В. Кучер, О. Лапко, М. Лахижа, А. Мельниченко, Л. Новак-Каляєва, Н. Пахомова, О. Пономаренко, Г. Пріб, Л. Птащенко, Н. Серьогіна, І. Синякевич, А. Стойка, А. Халецька.

Соціологічна складова світового теоретичного надбання у царині дослідження проблем впровадження інновацій формується з наукових праць П. Бергера, Т. Лукмана (соціологія знання), Г. Лебона, Г. Тарда (психологічна соціологія), Е. Гюссерля, А. Шюц (феноменологічна соціологія).

Незважаючи на значний доробок з окремих питань державного сприяння розвитку соціальних інновацій, слід відзначити недостатню кількість системних досліджень з розроблення механізмів впровадження соціальних інновацій, що підтверджує актуальність цього дослідження.

Зв'язок роботи з науковими програмами, планами, темами. Дисертаційне дослідження здійснене в межах науково-дослідної роботи кафедри теорії та практики управління факультету соціології і права Національного технічного університету України «Київський політехнічний інститут імені Ігоря Сікорського», а саме: наукової теми «Соціальні аспекти управління сталим розвитком України: державний та регіональний вимір» (№ 0111U003184) та наукової теми «Соціальна інженерія як фактор сталого розвитку суспільства» (№ 0115U000020), де автором досліджено роль соціальних інновацій у забезпеченні сталого розвитку суспільства. Тему дисертаційного дослідження затверджено Вченою радою Національного технічного університету України «Київський політехнічний інститут» (протокол № 1 від 02.02.2015 р.) та перезатверджено на засіданні Вченої ради факультету соціології і права Національного технічного університету України «Київський політехнічний інститут імені Ігоря Сікорського» (протокол № 7 від 25.02.2019 р.).

Мета дослідження полягає в теоретичному обґрунтуванні державних механізмів впровадження соціальних інновацій у контексті забезпечення сталого розвитку суспільства та розробленні практичних рекомендацій щодо їх удосконалення.

Досягнення поставленої мети зумовило постановку і виконання таких дослідницьких завдань:

- з'ясувати сутність та функціональний зміст поняття соціальних інновацій у науковій традиції та в теорії державного управління;
- проаналізувати досвід впровадження соціальних інновацій задля забезпечення сталого розвитку у світовій практиці;
- охарактеризувати дію правового, організаційного та фінансово-економічного механізмів державного регулювання впровадження соціальних інновацій та запропонувати напрями їх удосконалення;
- здійснити моніторинг впливу соціальних інновацій на трансформацію соціальних структур та обґрунтувати його значення як необхідної складової механізмів впровадження соціальних інновацій;
- визначити модернізаційний потенціал соціальних інновацій у контексті забезпечення сталого розвитку суспільства;
- розробити методiku та провести комплексне дослідження основних параметрів соціально-інноваційної моделі поведінки населення України як інформаційної складової для прийняття державно-управлінських рішень при забезпеченні сталого розвитку суспільства;
- розробити модель державного регулювання впровадження соціальних інновацій.

Об'єктом дисертаційного дослідження виступає система суспільних відносин у сфері впровадження соціальних інновацій.

Предметом дослідження є державні механізми впровадження соціальних інновацій в контексті забезпечення сталого розвитку суспільства.

Методи дослідження. Методологічну основу роботи становлять загальнонаукові методи і прийоми досліджень, що дозволяють розкрити наукові засади управління соціальними інноваціями та сталим розвитком. У роботі використано методи: аналізу і синтезу, єдності історичного і логічного, узагальнення та аналогії, наукової ідентифікації та зіставно-порівняльного аналізу – під час опрацювання літературних джерел й дослідження еволюції проблеми, що вивчається, та ступеня її розв'язання; абстрактно-логічний – для теоретичного узагальнення, визначення сутності соціальних інновацій та їх ролі у забезпеченні сталого розвитку суспільства, визначення механізму державного регулювання розвитку соціальних інновацій і формування висновків; емпіричні методи – експертне та масове опитування (через анкетування); методи компаративного аналізу, а також логічне узагальнення досягнень країн у сфері соціальних інновацій як головного фактора сталого розвитку суспільства.

Наукова новизна одержаних результатів полягає у вирішенні актуального наукового завдання в галузі державного управління щодо теоретичного обґрунтування державних механізмів регулювання впровадження соціальних інновацій у контексті забезпечення сталого розвитку суспільства. Найсуттєвіші результати дисертаційного дослідження, що містять наукову новизну конкретизовано у таких наукових положеннях:

вперше:

- розроблено модель державних механізмів регулювання впровадження соціальних інновацій, яка враховує багатоступеневість, циклічний характер та соціальну детермінованість інноваційного процесу на державному рівні. При цьому запропонована модель включає такі компоненти: виокремлення внутрішніх і зовнішніх факторів впливу на суб'єктів та об'єкти інновацій; формування мультифакторної системи потенційних державно-управлінських впливів на процес впровадження визначеної соціальної інновації; дизайн соціально-інноваційної послуги або продукту; аналіз потенційних шляхів реалізації соціальної інновації та відбір оптимального з погляду державного управління; розробку комунікативної стратегії органів державної влади при впровадженні соціальних інновацій; та, власне, процес впровадження соціальної інновації;

- на основі авторської методики та проведеного комплексного дослідження встановлено основні параметри соціально-інноваційної моделі поведінки населення України як інформаційної складової для прийняття державно-управлінських рішень під час забезпечення сталого розвитку суспільства;

удосконалено:

- обґрунтування необхідності наділення відповідними повноваженнями окремих органів державної влади, державних установ та

органів місцевого самоврядування, які є потенційними стейкхолдерами впровадження соціальних інновацій, що дозволить підвищити результативність державно-управлінської діяльності під час досягнення цілей сталого розвитку;

– підхід до формування правового механізму впровадження соціальних інновацій, зокрема автором запропоновано доповнити чинну нормативно-правову базу положеннями щодо окреслення дефініції «соціальні інновації»; розширення переліку суб'єктів управлінської діяльності у системі соціальної та інноваційної інфраструктури держави; визначення стратегічних напрямів їх розвитку;

– основні теоретичні підходи до визначення критеріїв і класифікаційних ознак соціальних інновацій; зокрема автором доведено, що соціальні інновації, які підтримує держава, стають тим інструментом, що робить будь-яке суспільство більш сталим, проактивним та інклюзивним через різноманітні «горизонтальні» ініціативи та дають можливість владним елітам реалізовувати стратегічні пріоритети гуманістично-орієнтованого розвитку;

дістало подальшого розвитку:

– трактування соціальних інновацій як нових ідей, продуктів, послуг або процесів, а також інструментів державного управління, які водночас задовольняють соціальні потреби більш ефективно, ніж наявні альтернативи, змінюють або створюють нові соціальні відносини і структури та сприяють досягненню соціального прогресу; вони підвищують мобілізаційний потенціал суспільства й держави, розширюють можливості та ресурси суспільства;

– розуміння державних механізмів впровадження соціальних інновацій як сукупності специфічних методів, інструментів, заходів і рішень, які на систематичній основі використовуються уповноваженими особами для впливу на соціальну сферу суспільства, функціонування соціальних інститутів, інтереси громадян. Ці державні механізми впровадження соціальних інновацій входять у систему дії інших механізмів державного управління (правового, організаційного, економічного, фінансового, інформаційного тощо). Для того, щоб отримати бажаний соціальний ефект від впровадження інновацій, всі механізми мають бути узгодженими і несуперечливими, а у їх тісній взаємодії вони мають давати синергетичний ефект розвитку суспільства на інноваційній основі.

– теоретичне обґрунтування підходів до державного регулювання впровадження соціальних інновацій як управлінського процесу, головними учасниками якого є уповноважені державою органи, організації та підприємства, що виробляють взаємопов'язані новаційні рішення та кроки, які здійснюються систематично, впливають на свідомість громадян та приводять до поліпшення соціальної сфери суспільства та функціонування соціальних інститутів;

– обґрунтування тісного зв'язку політики впровадження соціальних інновацій в ЄС з іншими складовими державної політики забезпечення сталого розвитку: регіонального розвитку, соціального розвитку, науково-технічного розвитку, інноваційно-інвестиційного розвитку тощо.

Практичне значення дослідження. Теоретичні положення, висновки та рекомендації, розроблені автором і запропоновані у дисертації, було використано:

Національним технічним університетом України «Київський політехнічний інститут імені Ігоря Сікорського» під час підготовки та викладання курсів лекцій та практичних занять з навчальних дисциплін «Сталий інноваційний розвиток», «Реінжиніринг управлінських процесів та управління проектами» для студентів другого (магістерського) рівня вищої освіти спеціальності 281 Публічне управління та адміністрування (довідка про впровадження від 22.12.2020 р. № 3010/148);

Національною науково-технологічною асоціацією України під час підготовки рекомендацій до «Стратегії розвитку сфери інноваційної діяльності на період до 2030 року» (довідка про впровадження від 05 серпня 2019 р. № 28-2019);

Київським національним економічним університетом ім. Вадима Гетьмана під час підготовки та викладання курсу лекцій та практичних занять з навчальних дисциплін «Публічне управління та адміністрування» й «Управління публічним сектором економіки» для студентів другого (магістерського) рівня вищої освіти спеціальності 281 Публічне управління та адміністрування (довідка про впровадження від 20 січня 2020 р.);

Міністерством з питань реінтеграції тимчасово окупованих територій України під час розробки змін до Державної цільової програми відновлення та розбудови миру у східних регіонах України, затвердженою Постановою Кабінету Міністрів України від 13.12.2017 № 1071 (довідка про впровадження від 12 лютого 2021 р. № 22/3-726-21).

Отримані у процесі виконання роботи теоретичні та методичні положення, висновки і рекомендації можуть бути використані органами управління на державному та регіональному рівнях у розробленні планів соціально-економічного розвитку країни та її регіонів. Результати роботи також можуть бути використані під час викладання дисциплін «Основи сталого розвитку», «Соціологія інновацій», окремі розділи можуть стати теоретико-методологічною та методичною базою для майбутніх досліджень соціальних інновацій та їх модернізаційного потенціалу.

Особистий внесок здобувача. Дисертація є самостійним завершеним науковим дослідженням, здійсненим на основі наукових праць зарубіжних та українських вчених. Усі сформульовані висновки і положення новизни обґрунтовано автором на підставі особистих теоретичних досліджень.

Апробація результатів дослідження. Основні положення дисертаційної роботи були оприлюднені у доповідях та тезах на міжнародних та всеукраїнських науково-теоретичних і науково-практичних конференціях: XIII Міжнародна науково-практична конференція «Творчість у філософських вимірах» (14-15 травня 2015 р., м. Київ), VIII Міжнародна конференція студентів, аспірантів та молодих вчених «Соціологія та сучасні соціальні трансформації» (12-13 листопада 2015 р.), V Міжнародна науково-практична

конференція «Держава та глобальні соціальні зміни: історична соціологія панування та спротиву в епоху модерну» (26-27 листопада 2015 р., м. Київ), VIII Міжнародна науково-практична конференція «Сучасні проблеми управління: діалектика централізації та децентралізації» (10 грудня 2015 р., м. Київ), XIX Всеукраїнська науково-практична конференція студентів та аспірантів «Горизонти суспільних трансформацій на шляху до подолання системної кризи сьогодення» (20-21 квітня 2016 р., м. Київ), VI Міжнародна науково-практична конференція «Історична соціологія цивілізацій: модерн поміж демократією та нерівністю» (30-31 травня 2016 р., м. Київ), VII Міжнародна науково-практична конференція «Держава та глобальні соціальні зміни: 25 років української незалежності» (29-30 листопада 2016 р., м. Київ), XX Всеукраїнська науково-практична конференція студентів та аспірантів «Людина у вимірах сучасних суспільних трансформацій» (20-21 квітня 2017 р., м. Київ), IX Міжнародна науково-практична конференція «Сучасні проблеми управління: імперативи забезпечення сталого розвитку» (23-24 листопада 2017 р., м. Київ), XXI Всеукраїнська науково-практична конференція студентів та аспірантів «Дні Науки» (19-20 квітня 2018 р. м. Київ), IX Міжнародна науково-практична конференція «Великі війни, великі трансформації, 1918–2018 роки: конфлікти та мир у XX і XXI сторіччях» (26-27 листопада 2018 р., м. Київ), VI Міжнародна науково-практична конференція «Перспективи світової науки та освіти» (26-28 лютого 2020 р., м. Осака).

Публікації. Основні положення та результати дисертаційного дослідження висвітлено у 20 наукових публікаціях, серед яких 4 статті опубліковано у фахових виданнях України з державного управління, 2 статті – у міжнародних іноземних виданнях (Республіка Білорусь – російською мовою, Республіка Австрія – англійською мовою), що включені до міжнародних наукометричних баз, та 14 публікацій – в інших виданнях та збірниках матеріалів конференцій.

Структура та обсяг дисертації. Мета і завдання дисертаційного дослідження визначили структуру роботи, що складається зі вступу, трьох розділів, які включають дев'ять підрозділів, висновків до розділів, загальних висновків та списку використаних джерел (із 241 найменувань на 25 с.). Загальний обсяг дисертації становить 209 сторінок. У роботі наведено 17 рисунків, 5 таблиць, 4 додатка.

ОСНОВНИЙ ЗМІСТ РОБОТИ

У вступі обґрунтовано актуальність теми дисертації, визначено ступінь її наукової розробленості, а також мету, завдання, об'єкт, предмет, методи дослідження, показано зв'язок дисертаційного дослідження з науковими програмами, планами й темами, розкрито наукову новизну одержаних результатів, їх практичне значення та особистий внесок автора, наведено інформацію про впровадження та апробацію результатів роботи, загальні відомості про публікації за темою дисертації, її структуру та обсяг.

У першому розділі – *«Теоретико-методологічні основи дослідження феномену соціальних інновацій у контексті державного управління»* розглянуто еволюцію поняття «соціальні інновації», уточнено понятійно-термінологічний апарат, пов'язаний з державно-управлінським підходом до впровадження соціальних інновацій, узагальнено закордонний досвід і визначено державні механізми реалізації інновацій.

Поняття «соціальні інновації» є трансдисциплінарним, що підкреслювали у різні часи М. Вебер, Е. Дюркгейм, В. Франц, Й. Шумпетер та ін. У науковому дискурсі соціальні інновації трактуються як процес, як інструмент, як продукт, як нова соціальна практика. У роботах вчених підкреслюється зв'язок соціальних інновацій з технологічними нововведеннями та залежність соціальних інновацій від технологічного розвитку. Низка науковців трактує соціальні інновації як нові ідеї, можливості та дії в соціальному просторі.

В роботі визначено, що соціальна інновація може існувати у вигляді інтелектуальних продуктів, послуг, процесів, технологій, принципів, ідей, ринків, платформ, організаційних форм, законодавчих актів, бізнес-моделей, соціальних рухів тощо, а також як поєднання кількох цих елементів.

Соціальні інновації виступають інституціональною основою та механізмом для застосування сучасних державно-управлінських практик, мають аналітичний та діагностичний потенціал щодо пояснення соціальних змін у контексті фрагментації соціальної сфери.

В розділі автором відзначається варіативність класифікації соціальних інновацій. З погляду впливу на соціальну структуру суспільства вони можуть бути епохальними, що мають наслідками глибокі суспільні трансформації; базисними, що виявляються у радикальних змінах соціокультурного і державного ладу; інновації, спрямовані на розвиток і модифікацію базисних інновацій, їх поширення у різних сферах; псевдоінновації, пов'язані з хибними шляхами людської винахідливості, спрямовані на часткове поліпшення і продовження агонії застарілих технологій, суспільних систем та інститутів; антиінновації.

За цілеспрямуванням виокремлюють «низові» соціальні інновації, спрямовані на задоволення нагальних соціальних потреб вразливих груп у суспільстві (інклюзивні інновації); такі, що націлені на вирішення соціальних проблем; системні інновації, які знаменують фундаментальні зміни у відносинах і цінностях, стратегіях і політиках, організаційних структурах і процесах. Відомий підхід, за яким соціальні інновації визначаються як новий механізм, що підвищує добробут людей та моделює динаміку соціальних інновацій як координаційної гри, що відбувається у суспільстві (П. Янг).

Автором показано, що країнами, які першими впровадили нові соціально-орієнтовані експерименти, були Канада, Велика Британія та Фінляндія. На наднаціональному рівні роль і функції дослідження соціальних інновацій та їх місця в реалізації загальноєвропейських стратегічних документів були детально сформовані та сформульовані у Віденській декларації експертів та дослідників соціальних інновацій 2011 р.

Аналіз досвіду впровадження соціальних інновацій на наднаціональному (ЄС) та національному рівнях показав, що успішність впровадження залежить від створення урядовими структурами передумов щодо організації цих процесів, а саме: реалізація інтегрованого підходу до проведення державної політики впровадження соціальних інновацій, включення її як складової запровадження інших політик, які безпосередньо з нею взаємодіють (соціальної, регіональної, інноваційно-інвестиційної, промислової, інформаційно-комунікативної, науково-технічної); взаємодія різних секторів економіки – державного, приватного, фінансового – у процесах фінансування, розроблення ідеї та впровадження соціальних інновацій; створення ключової інституції, головним завданням якої має стати активне стимулювання соціальних інновацій, формування передумов до їх позитивного сприйняття суспільством; визначення головних проблем соціальної сфери та окреслення інноваційних підходів до її вирішення; врахування якомога більш повного переліку інтересів основних «акторів» та бенефіціаріїв соціальних інновацій.

З метою усебічного дослідження феномену соціальних інновацій, в розділі розкрито шість ключових вимірів соціальних інновацій, які впливають на повноту реалізації їх потенціалу в разі застосування механізмів державного управління їх впровадженням: 1) дотримання певної концепції соціальних інновацій, включно з їх зв'язком з технологіями та інноваціями в бізнесі; 2) цілепокладання реалізації соціальних інновацій, їх відповідність вимогам суспільства; 3) виявлення факторів, що спричиняють соціальні загрози, та розроблення інструментів, спрямованих на додання цих загроз; оцінювання реальних системних змін, що викликані впровадженням соціальних інновацій; 4) визначення суб'єктів соціальних інновацій, їх мережі та системи управління соціальними змінами, взаємодія між ними (включаючи органи державного управління та місцевого самоврядування, представників соціального підприємництва, бенефіціаріїв); 5) аналіз динаміки процесу розвитку та поширення соціальних інновацій; 6) аналіз ресурсів соціальних інновацій, їх можливості та обмеження, включаючи фінанси, людські ресурси, ресурси державного менеджменту, розширення прав і можливостей цільових груп.

У цьому зв'язку в розділі запропоновано розгляд державних механізмів впровадження соціальних інновацій як сукупності специфічних методів, інструментів, заходів і рішень, які на систематичній основі використовуються уповноваженими особами для впливу на суспільство, а також визначення соціальних інновацій в системі державного управління як інструмента, який здатний інтегрувати зусилля різних зацікавлених сторін для вирішення соціальних проблем і задоволення соціальних потреб; може надати урядам нові, більш ефективні рішення і водночас використовувати менше ресурсів; здатний мобілізувати діячів місцевих громад та створювати ефективні локалізовані відповіді.

У другому розділі – *«Аналіз механізмів державного регулювання впровадження соціальних інновацій в Україні»* проаналізовано правовий, організаційний та фінансовий механізми регулювання інновацій у національній

соціальной сфері; обґрунтовано доцільність використання інструментарію соціологічного дослідження у практиці застосування державних механізмів впровадження соціальних інновацій в Україні.

Проаналізувавши національне законодавство з питань інноватики, в розділі автор відзначає, що воно включає норми та положення Конституції України, Господарського кодексу України, Законів України «Про інноваційну діяльність», «Про наукову та науково-технічну експертизу», «Про пріоритетні напрями розвитку інноваційної діяльності в Україні», «Про наукову і науково-технічну діяльність», «Про спеціальний режим інноваційної діяльності технологічних парків» та багато інших. У цих та інших правових актах визначено правові, економічні та організаційні засади державного регулювання інноваційної діяльності в Україні, стимулювання державою інноваційних процесів у різних сферах суспільної діяльності. Водночас у законодавстві, що регулює інноваційну діяльність, не акцентовано соціальний аспект інновацій і соціальні інновації як такі. Термін «соціальні інновації» згадується лише у Стратегії розвитку сфери інноваційної діяльності на період до 2030 року, тобто фактично вся нормативно-правова база щодо реалізації державної соціальної політики не акцентує питання впровадження інновацій у соціальну сферу.

Зосереджуючи особливу увагу на правовому механізмі державного регулювання впровадження соціальних інновацій, в розділі наголошується на необхідності його подальшого формування і удосконалення. Зокрема необхідно: законодавчо визначити поняття «соціальні інновації»; обґрунтувати напрями запровадження соціальних інновацій, зокрема такі, як «вироблення стандартів соціальної інноваційної послуги; стимулювання попиту на соціальні інновації»; доповнити елементи національної інноваційної системи інституціями, які матимуть повноваження у сфері здійснення державної соціальної політики та зможуть сприяти наданню інноваційних послуг та благ у цій сфері; конкретизувати напрями створення соціальної інноваційної інфраструктури.

Доведено, що слід доповнити перелік пріоритетних напрямів інноваційного розвитку такими його складовими: розвиток наукових засад життєзабезпечення нації, досягнення психологічного комфорту та біологічної безпеки; наукове забезпечення розроблення системи інноваційних соціальних амортизаторів, які здатні пом'якшувати соціальну напругу та забезпечувати адаптацію соціальних систем до несприятливих змін зовнішнього та внутрішнього середовища.

Автор вважає, що до переліку складових Національної інноваційної системи доцільно включити також соціальні інноваційні структури – державні, бізнесові та громадські організації й установи, завдання яких полягатиме в ініціюванні соціальних інновацій та відслідковуванні впливу впроваджених інновацій на соціум у будь-якій сфері суспільного буття.

Організаційний механізм державного управління у сфері впровадження соціальних інновацій включає державні органи, організації та установи, на які покладаються функції та завдання діяти у межах нормативно-законодавчих

регламентів і правил щодо забезпечення реалізації поставлених державних, регіональних та організаційних цілей інноваційного розвитку соціальної сфери.

До органів, які реалізують відповідні повноваження на загальнодержавному рівні, належать Верховна Рада України, Президент України, Кабінет Міністрів України, міністерства та відомства, які здійснюють політику в соціальній, науковій, інноваційній, промисловій, освітній, культурній та інших сферах.

В розділі автор доходить до висновку, що без ефективних та стабільних джерел фінансування соціальних інновацій, грамотного застосування інструментів і методів фінансового механізму неможливо досягти значного ефекту. Водночас фінансування інновацій залишається на вкрай незначному рівні. У 2019 р. обсяг фінансування інноваційної діяльності зріс порівняно з 2018 р., однак при цьому частка фінансування інноваційної діяльності у співвідношенні до ВВП залишилася на рівні 0,3 %. Загальна сума внутрішніх витрат на виконання наукових досліджень і розробок в Україні протягом 2018–2019 рр. номінально зросла на 480,9 млн грн і досягла 17 254,6 млн грн, але щодо ВВП знизилась із 0,47 % у 2018 р. до 0,43 % у 2019 р.

Потребує запровадження та законодавчо-нормативного врегулювання питання бюджетного фінансування на запровадження соціальних інновацій. Щодо інших джерел фінансування, то вони в соціальній сфері вкрай обмежені. Доцільно передбачити пошук можливих джерел фінансування з приватного сектору на впровадження соціальних інвестицій та встановити пільгове оподаткування доходів від такого впровадження у випадку, якщо ініціатором соціальної інновації є приватна фізична чи юридична особа.

Впровадження соціальних інновацій на регіональному рівні у формі пілотних проєктів дозволить вирівняти умови соціосередовища. Інновації в соціальній сфері здатні стати тим каталізатором, який стимулюватиме творчість, швидке реагування на мінливе середовище, більшу адаптивність членів громад до внутрішніх і зовнішніх викликів і загроз, стимулюватиме розвиток сучасної виробничої інфраструктури.

У системі державного управління необхідним є прогнозування потреб, які є основою для планування найрізноманітніших рівнів і видів соціальних інновацій. Для цього застосовують численні кількісні та якісні методи розрахунку та/або оцінювання подібних прогнозів. Методикою, що себе зарекомендувала, є оброблення інтегрованих суджень експертів.

В розділі було обґрунтовано доцільність застосування подібної методики для цілей моніторингу підготовленості суспільства до сприйняття соціальних інновацій та ролі соціальних інновацій у забезпеченні сталого розвитку українського суспільства. З цією метою автором наведено результати проведеного ним тематичного дослідження на тему «Соціальні інновації як необхідний елемент сталого розвитку суспільства», у межах якого опитано 16 експертів. Мета дослідження полягала у визначенні думки провідних представників урядових, академічних і громадських інститутів для з'ясування сутності соціальних інновацій та їх ролі у забезпеченні сталого розвитку

суспільства, узагальненні результатів та їх використанні у моделі формування передумов державного механізму впровадження соціальних інновацій. В розділі проаналізовано результати оцінювання ступеня обізнаності різних соціальних груп про соціальні інновації, інноваційного потенціалу індивідів в інноваційному процесі, потенціалу соціальних інновацій у зниженні соціальної напруги між доміантними та маргінальними групами суспільства, рівня інституціоналізації соціальних інновацій в українському суспільстві.

У третьому розділі – «*Формування моделі державного регулювання впровадження соціальних інновацій в Україні*» обґрунтовано напрями державної політики впровадження соціальних інновацій, створення ринку соціальних інновацій; запропоновано багатофакторну модель державного регулювання процесів упровадження інновацій у соціальній сфері.

У розділі показано, що державне інвестування у соціальні інновації – це не лише розвиток «антропоцентричного» бачення сильної економіки, а й, враховуючи необхідність виведення проблемного поля за межі суто економічних підходів, – внесок у підвищення загальної ефективності державного управління соціальною сферою. Людський капітал, здорова та освічена нація як працездатне населення вкрай важливі для економічного зростання. Задоволення соціальних потреб – це важлива умова успішної економіки, метою якої є добробут населення.

Однак, автор відзначає недостатність дослідження саме соціальної сутності управління інноваційними процесами. Надмірність уваги з боку наукового співтовариства та державних управлінців саме до економічної та технологічної складових інноваційної сфери опосередковано впливає на характер і темп змін у державі щодо оформлення сприятливих умов для відтворення соціально-орієнтованої моделі розвитку держави.

Автором запропоноване теоретичне обґрунтування створення ринку соціальних інновацій, а також розробку структури такого ринку. Така структура має практико-орієнтований зміст, різноспрямований, нелінійний характер потенційного розвитку, глибинні зв'язки між акторами соціально-інноваційних процесів та може бути використана у державно-управлінській діяльності.

Надано характеристики такого ринку: сталість; соціальна спрямованість, що становить основу його ідеї, визначає характер взаємодій його учасників; інтегрована система стандартів і метрик; залучення громадськості до створення соціального інноваційного продукту. Власне, ринок може слугувати допоміжним засобом надання суспільству інформації з питань соціальної інноватики; слугувати одним із сегментів «поля» інформаційного обміну між суб'єктами соціально-інноваційного процесу. Завдання держави полягає в тому, щоб створити умови для гравців ринку, визначити завдання та цілі, сприяти та заохочувати громадськість до інноваційної діяльності.

В розділі обґрунтовано, що процес впровадження соціальних інновацій на державному рівні – це багатоступеневий, циклічний, багатоплановий процес. Неперервна робота з виявлення та ідентифікації «подразників» інноваційного процесу – запорука ефективної сталої інноваційної державно-управлінської

діяльності загалом. Оскільки фактори впливу на інноваційний процес діють (але по-різному) як на суб'єкти інноваційного процесу, так і на тих, на кого цей процес розрахований (безпосередні споживачі новації), доречно виокремити дві групи факторів за суб'єкт-об'єктною ознакою, а також за ознакою внутрішнього та зовнішнього впливів.

Перелік факторів та їх комбінація весь час змінюються. Це обумовлено специфічними ознаками конкретної соціальної новації. Кожне окреме впровадження матиме особливі риси, свій набір факторів, характеристик, каузальних (причинно-наслідкових) зв'язків. Доведено доцільність розроблення мультифакторної моделі (рис. 1).

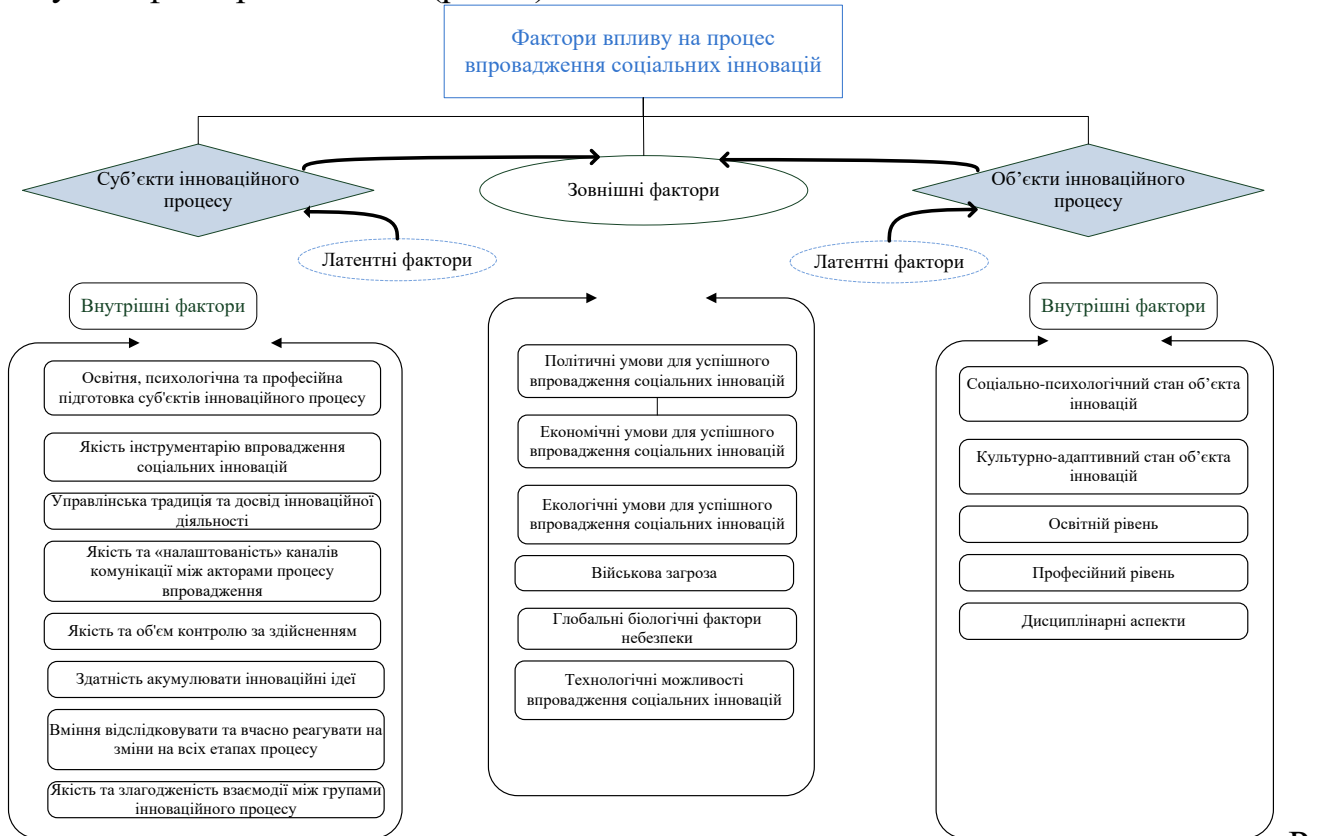

рис. 1. Фактори впливу на процес впровадження соціальних інновацій

До внутрішніх факторів впливу на *суб'єктів* інноваційного процесу можна віднести такі: освітня, психологічна та професійна підготовка суб'єктів інноваційного процесу, якість інструментарію впровадження соціальних інновацій, управлінська традиція та досвід інноваційної діяльності, якість та «налаштованість» каналів комунікації між діячами процесу впровадження, якість та об'єм контролю, здатність акумулювати інноваційні ідеї, вміння відслідковувати та вчасно реагувати на зміни на всіх етапах процесу, якість і злагодженість взаємодії між групами інноваційного процесу.

До внутрішніх факторів впливу на *об'єкт* інноваційного процесу належать: соціально-психологічний стан об'єкта інновації, культурно-адаптивний стан об'єкта інновації, освітній рівень та професійний рівень, дисциплінарні аспекти.

До зовнішніх факторів належать: політична ситуація у країні, економічні умови, криміногенна ситуація, кліматичні умови, глобальні біологічні загрози (епідемії тощо), загроза або стан війни, екологічні умови, технологічні можливості.

Окремою групою факторів є латентні, які поділяються на фактори, які не виявлено під час розроблення, впровадження або поширення нововведення; фактори, які виявлені, впливають на процес, але діють нелегітимно та невідконтрольні групам інноваційного процесу.

Роботу зі здійснення пошуково-дослідницької діяльності, з підготовки до інновацій та здійснення моніторингу й контролю за впровадженням соціальних інновацій має бути покладено на спеціальні структурні та виконавчі одиниці в органах влади. Такі одиниці мають бути утворені або в результаті трансформації наявних, або в результаті утворення нових інституцій.

В розділі зазначено, що пріоритетними завданнями організації інноваційної діяльності на рівні державних інституцій мають стати такі: розроблення ефективних інструментів узгодження завдань, удосконалення нормативно-правової бази інноваційної діяльності, удосконалення управлінських методів та практик впровадження соціальних новацій, забезпечення чіткої та прозорої, необтяженої бюрократичними «гальмами» схеми взаємодії адміністративних одиниць, коригування та координація планової роботи відомств.

ВИСНОВКИ

У дисертаційній роботі вирішено актуальне наукове завдання, яке полягає в теоретичному обґрунтуванні особливостей державних механізмів впровадження соціальних інновацій у контексті забезпечення сталого розвитку суспільства та розробленні практичних рекомендацій щодо удосконалення діяльності органів влади України у цій сфері. Результати, отримані у процесі дослідження, підтверджують досягнення поставленої мети, вирішенні поставлених завдань та дають підстави сформулювати такі висновки й рекомендації:

1. З'ясовано сутність та функціональний зміст поняття соціальних інновацій у науковій традиції та в теорії державного управління, де соціальні інновації трактуються як нові ідеї, продукти, послуги або процеси, а також інструменти державного управління, які задовольняють соціальні потреби більш ефективно, ніж наявні альтернативи, змінюють або створюють нові соціальні відносини та структури й сприяють досягненню соціального прогресу; вони підвищують мобілізаційний потенціал суспільства та держави, розширюють можливості й ресурси суспільства. Соціальна інновація може існувати у вигляді інтелектуальних продуктів, послуг, процесів, технологій, принципів, ідей, ринків, платформ, організаційних форм, законодавчих актів, бізнес-моделей, соціальних рухів тощо, а також поєднання декількох цих елементів.

2. Здійснено аналіз досвіду впровадження соціальних інновацій задля забезпечення сталого розвитку у світовій практиці та визначено, що мета реалізації політики впровадження соціальних інновацій у більшості країн світу тісно пов'язана з іншими політиками: регіонального розвитку, соціального розвитку, інноваційно-інвестиційною політикою тощо. Досвід впровадження соціальних інновацій показав тісний зв'язок такої практики із забезпеченням сталого розвитку.

3. Охарактеризовано дію правового, організаційного та фінансово-економічного механізму державного регулювання впровадження соціальних інновацій та продемонстровано, що правовий механізм регулювання інноваційної діяльності включає норми та положення Конституції України, Господарського кодексу України, законів України, концепції та стратегії розвитку інноваційної сфери, низку інших нормативних актів, в яких визначено правові, економічні та організаційні засади державного регулювання інноваційної сфери в Україні, стимулювання державою інноваційних процесів у різних сферах суспільної діяльності. Водночас назріла необхідність внесення змін у правовий механізм регулювання впровадження інновацій, зокрема: законодавчо визначити поняття «соціальні інновації»; обґрунтувати напрями запровадження соціальних інновацій; доповнити елементи національної інноваційної системи інституціями, які мають повноваження у сфері здійснення державної соціальної політики та можуть сприяти наданню інноваційних послуг та благ у цій сфері; конкретизувати напрями створення соціальної інноваційної інфраструктури; доповнити перелік пріоритетних напрямів інноваційного розвитку, зокрема наукове забезпечення розроблення системи інноваційних соціальних амортизаторів.

Водночас організаційний механізм впровадження соціальних інновацій формує інституції, які мають спеціальні повноваження у цій сфері. Безпосередній вплив на впровадження соціальних інновацій мають Національна академія наук України, Міністерство соціальної політики України та Міністерство освіти і науки України. До переліку складових Національної інноваційної системи доцільно включити також соціальні інноваційні структури, тобто державні, бізнесові та громадські організації й установи, завдання яких полягатиме в ініціюванні соціальних інновацій та відслідковуванні впливу впроваджених інновацій у будь-якій сфері суспільного буття на соціум.

Аналіз фінансового механізму в системі державного регулювання впровадження соціальних інновацій показав, що хронічна недостатність фінансування не стимулює процесів впровадження не лише соціальних інновацій, а й розвитку науки загалом. Потребує запровадження та законодавчо-нормативного врегулювання питання бюджетного фінансування на запровадження соціальних інновацій. Щодо інших джерел фінансування, то вони у соціальній сфері вкрай обмежені. Водночас доцільно передбачити пошук можливих джерел фінансування з приватного сектору на впровадження соціальних інвестицій та встановити пільгове оподаткування доходів від такого

впровадження у випадку, якщо ініціатором соціальної інновації є приватна особа.

4. Здійснено моніторинг впливу соціальних інновацій на трансформацію соціальних структур та обґрунтовано, що соціологічний підхід у державному управлінні натепер майже не представлений. Між тим соціологія соціальних інновацій є невід'ємною частиною побудови моделі державного управління соціумом з усвідомленням поточних і майбутніх завдань. Соціологія соціальних інновацій – це, насамперед, сфера прикладної інноваційної соціології, яка має бути тісно пов'язана з теорією та практикою державного управління. Соціологія соціальних інновацій є одночасно інструментом і механізмом державного управління, які тісно інтегровані у загальні еволюційні тренди – тематичні, методологічні, теоретичні – класичної соціології та теорії державного управління.

5. Визначено модернізаційний потенціал соціальних інновацій у контексті забезпечення сталого розвитку суспільства та доведено, що існує шість ключових вимірів соціальних інновацій, які впливають на повноту реалізації їх потенціалу під час застосування механізмів державного управління їх впровадженням: дотримання певної концепції соціальних інновацій, включно із їх зв'язком з технологіями та інноваціями у бізнесі; цілепокладання реалізації соціальних інновацій, їх відповідність вимогам суспільства; виявлення факторів, що спричиняють соціальні загрози, та розроблення інструментів, спрямованих на додання цих загроз, оцінювання реальних системних змін, що викликані впровадженням соціальних інновацій; визначення суб'єктів соціальних інновацій, їх мережі та системи управління соціальними змінами, взаємодія між ними (включаючи органи державного управління та місцевого самоврядування, представників соціального підприємництва, бенефіціаріїв); аналіз динаміки процесу розвитку та поширення соціальних інновацій; аналіз ресурсів соціальних інновацій, їх можливості та обмеження, включаючи фінанси, людські ресурси, ресурси державного менеджменту, розширення прав і можливостей цільових груп.

6. Розроблено методику та проведено комплексне дослідження основних параметрів соціально-інноваційної моделі поведінки населення України як інформаційної складової для прийняття державно-управлінських рішень у забезпеченні сталого розвитку суспільства. Під час дослідження було з'ясовано, що: а) більшість населення не має уявлення про соціальні інновації; б) більшість населення хибно пов'язує соціальні інновації тільки з різними практиками у сфері соціальної роботи; в) молодь більше обізнана про соціальні інновації та досвід їх впровадження; г) суспільство здебільшого оцінює соціальні інновації через економічний ефект; д) більшість населення має високий рівень інноваційного потенціалу; е) мешканці великих міст мають більше можливостей для ініціації та впровадження соціальних інновацій; ж) рівень освіти індивідів впливає на соціальну інноваційність суспільства. Можемо констатувати, що в українському суспільстві суспільна мобільність і соціальна активність перебувають на низькому рівні, а державна політика

впровадження соціальних інновацій має спиратися на запити та потреби в інноваціях індивідів, їх груп та соціальних прошарків. Для цього у практику державного управління у цій сфері слід внести елементи соціального конструювання та соціального інжинірингу, формувати інноваційну поведінку населення держави.

7. Розроблено модель державного впливу на впровадження соціальних інновацій, яка показує процес впровадження соціальних інновацій на державному рівні як багатоступеневий, циклічний, багатоплановий процес, що включає виокремлення внутрішніх і зовнішніх факторів впливу на суб'єкти та об'єкти інноваційного процесу; формування мультифакторної моделі потенційних впливів на процес впровадження обраної соціальної інновації; побудову конкретної моделі соціальної новації з урахуванням специфіки внутрішніх та зовнішніх умов для інновацій; дизайн соціально-інноваційної послуги або продукту; аналіз потенційних способів реалізації соціальної інновації та відбір оптимального; розроблення комунікативної стратегії впровадження соціальних інновацій. Значна кількість найважливіших соціальних викликів сучасності потребує рішення через радикальні інновації, що перетинають організаційні, галузеві та дисциплінарні межі. При цьому сфера соціальних інновацій в Україні досі перебуває у зародковому стані, тільки починаючи виходити за межі локального застосування.

Державна політика впровадження соціальних інновацій має спиратися на запити та потреби в інноваціях індивідів, їх груп та соціальних прошарків. Виокремлено чотири виміри моделі соціально-інноваційної поведінки представників соціуму: пошук інноваційних можливостей; інноваційна генеративність; запит на інновації та формувальна оцінка; застосування та поширення інновацій. Визначено, що соціальна поведінка людей проявляється у конкретному контексті та в межах конкретних організаційних умов, що може стимулювати виокремлення та вираження або, навпаки, пригнічування специфічних суспільних реакцій та ґрунтується на взаємодії чотирьох систем: індивіда, лідера, власне інновацій та суспільно-політичних контекстів інновацій.

СПИСОК ОПУБЛІКОВАНИХ ПРАЦЬ ЗА ТЕМОЮ ДИСЕРТАЦІЇ

Праці, які відображають основні наукові результати дисертації

1. Маулік С.С. Застосування соціальних інновацій у державному управлінні Сінгапуру. *Інвестиції: практика та досвід*: наук.-практ. журн. Чорномор. держ. ун-т ім. Петра Могили, ТОВ «ДКС Центр». № 21-22, 2020. С. 166–172. Київ: Центр, 2020. ISSN 2306-6814 DOI: 10.32702/2306-6814.2020.21-22.166.

2. Маулік С.С. Державно-управлінські підходи до впровадження соціальних інновацій. *Державно-управлінські підходи до впровадження соціальних інновацій. Державне управління: удосконалення та розвиток*. 2020. № 11. URL: <http://www.dy.nauka.com.ua/?op=1&z=1851> (дата звернення: 03.12.2020). DOI: 10.32702/2307-2156-2020.11.101.

3. Маулік С.С. Державне регулювання процесів впровадження соціальних інновацій для реалізації стратегії сталого розвитку. *Наукові перспективи*. Сер. Державне управління. Вип. 5 (5). 2020. С. 181-193. ISSN (print) 2708-7530 DOI: 10.32689/2708-7530-2020-5(5).

4. Маулік С.С. Формування моделі державного регулювання впровадження соціальних інновацій в Україні. *Наукові перспективи*. Сер. Державне управління. Вип. 1 (7), 2021. С. 219–228. DOI: [https://doi.org/10.32689/2708-7530-2021-1\(7\)](https://doi.org/10.32689/2708-7530-2021-1(7)).

Статті у виданнях іноземних держав

5. Maulik S.S. Social innovations develop effective societies: Ukrainian experience. *The European Journal of Humanities and Social Sciences*. No 6. P. 108–112. Vienna-Prague. 2017.

6. Маулик С.С. Социальные инновации и социальный конструктивизм. *Труд. Профсоюзы. Общество*. № 1 (59) С. 71-77. Минск. 2018.

Праці, які засвідчують апробацію матеріалів дисертації

7. Маулік С.С. Потенціал соціальних інновацій у модернізації українського суспільства: соціологічний аспект. *Мультиверсум. Філософський альманах*. Гол. ред. В.В. Лях. Вип. 5-6 (143-144). С. 194-202. Київ, 2015.

8. Маулік С.С. Соціальний феномен Сінгапуру як результат інноваційної політики Лі Куан Ю. *Вісн. Нац. техн. ун-ту України «Київський політехнічний інститут»*. Політологія. Соціологія. Право, зб. наук. пр. № 3/4 (23/24). С. 67-73. Київ; Одеса, Типографія «Айс Принт», 2015.

9. Маулік С.С. Соціальні інновації як ефективний інструмент соціального інжинірингу: український вимір. *Вісн. Нац. техн. ун-ту України «Київський політехнічний інститут»*. Політологія. Соціологія. Право: зб. наук. пр. № 1/2 (29/30). С. 65-69. Київ, Одеса, Типографія «Айс Принт», 2016.

10. Маулік С.С. Трансформації соціальних структур під впливом соціальних інновацій. *Габітус: наук. журн.* № 7. С. 26-31. Херсон, Вид. дім «Гельветика», 2018.

11. Маулік С.С. Соціальний порядок Сінгапуру як результат інноваційної політики Лі Куан Ю. *Соціологія та сучасні соціальні трансформації*. Матеріали VIII Міжнар. конф. студ., аспірантів та мол. вчених, за ред. А. Горбачика, канд. фіз.-мат. наук, М. Соболевської, д-ра соц. наук, О. Куценко, д-ра соц. наук, В. Шелухіна, асп. ф-ту соціології КНУ імені Тараса Шевченка. С. 48-50. Київ, Логос, 2015.

12. Маулік С.С. Сталий розвиток Сінгапуру як приклад успішного застосування технологій соціальної інженерії. *Держава та глобальні соціальні зміни: історична соціологія панування та спротиву в епоху модерну: матеріали міжнар. наук.-практ. конф.* м. Київ, 26-27 листоп. 2015 р. Уклад. А.А. Мельниченко, П.В. Кутуєв, А.О. Мігалуш. С. 593-594. Київ, Талком, 2015.

13. Маулік С.С. Соціальні інновації як елемент інноваційного підходу в управлінській практиці. *Сучасні проблеми управління: діалектика централізації та децентралізації*. Матеріали VIII Міжнар. наук.-практ. конф. м. Київ, 10 груд.

2015 р. Уклад. А.А. Мельниченко, І.В. Виселко. С. 152-153. Київ, ТОВ НВП «Інтерсервіс», 2015.

14. Маулік С.С. Соціальні інновації як фактор забезпечення сталого розвитку суспільства. *Горизонти суспільних трансформацій на шляху до подолання системної кризи сьогодення (присвячено 25-річчю незалежності України)*. Матеріали XIX Всеукр. наук.-практ. конф. студ. та аспірантів «Дні Науки ФСП». 20-21 квіт. 2016 р. Уклад. А.А. Мельниченко, І.І. Федорова, І.В. Виселко, В.Ю.Пряміцин. С. 188-189. Київ, ТОВ НВП «Інтерсервіс», 2016.

15. Маулік С.С. Соціальні інновації як елемент управління суспільством. Історична соціологія цивілізацій: модерн поміж демократією та нерівністю. *Матеріали VI Міжнар. наук.-практ. конф.* м. Київ, 30-31 трав. 2016 р. Уклад. А.А. Мельниченко, П.В. Кутуєв. С.378-379. Київ, Політехніка, 2016.

16. Maulik S. Social innovations develop effective societies: Ukrainian experience. *Держава та глобальні соціальні зміни: 25 років української незалежності*: Матеріали VII Міжнар. наук.-практ. конф. м. Київ, 29-30 листоп. 2016 р. Уклад. А.А. Мельниченко, П.В. Кутуєв. С. 185-186. Київ, Одеса, Типографія «Айс Принт», 2016.

17. Маулік С.С. Соціальні інновації як управлінський інструмент конструювання соціальної реальності. *Людина у вимірах сучасних суспільних трансформацій*. Матеріали XX Всеукр. наук.-практ. конф. студ. та аспірантів «Дні Науки». 20-21 квіт. 2017 р. м. Київ. Уклад. А.А. Мельниченко, В.А. Прищеп, Є.А. Клейно. С. 172-173. Київ, ТОВ НВП «Інтерсервіс», 2017.

18. Маулік С.С. На шляху до сталого розвитку: соціальні інновації як тригер трансформації державного управління. *Сучасні проблеми управління: імперативи забезпечення сталого розвитку*. Матеріали IX Міжнар. наук.-практ. конф. 23-24 листоп. 2017 р. м. Київ. Уклад. А.А. Мельниченко, О.А. Акімова, К.О. Семенова. С. 62-63. Київ, ТОВ НВП «Інтерсервіс», 2017.

19. Маулік С.С. Соціальні інновації – ефективний інструмент змі(ц)нення суспільства. *Великі війни, великі трансформації, 1918-2018 роки: конфлікти та мир у XX і XXI сторіччях*. Матеріали IX Міжнар. наук.-практ. конф. 26-27 листоп. 2018 р. м. Київ. Уклад. А.А. Мельниченко, П.В. Кутуєв, А.О. Хом'як. С. 206-207. Херсон, Вид. дім «Гельветика», 2019.

20. Maulik S. Social innovations and sustainable societies. *Perspectives of world science and education. Abstracts of the 6th International scientific and practical conference*. CPN Publishing Group. Osaka, Japan. 2020. P. 157–160. ISBN 978-4-9783419-8-3.

АНОТАЦІЯ

Маулік С.С. Державні механізми впровадження соціальних інновацій в контексті забезпечення сталого розвитку. – Кваліфікаційна наукова праця на правах рукопису.

Дисертація на здобуття наукового ступеня кандидата наук з державного управління за спеціальністю 25.00.02 – механізми державного управління – Інститут підготовки кадрів Державної служби зайнятості. – Київ, 2021.

У дисертації вирішене актуальне наукове завдання, що полягає в обґрунтуванні державних механізмів впровадження соціальних інновацій у контексті забезпечення сталого розвитку суспільства та розробленні практичних рекомендацій щодо їх удосконалення. Визначено державний механізм реалізації інновацій у соціальній сфері та його зв'язок з іншими державними механізмами та політиками. Здійснено аналіз правового, організаційного та фінансового механізмів регулювання інновацій у національній соціальній сфері. Обґрунтовано необхідність внесення змін у правовий механізм регулювання процесів впровадження соціальних інновацій, зокрема законодавче визначення поняття «соціальні інновації», обґрунтування пріоритетних напрямів запровадження соціальних інновацій, розширення системи елементів національної інноваційної системи, конкретизація напрямів створення соціальної інноваційної інфраструктури, розроблення системи інноваційних соціальних амортизаторів.

Ключові слова: державні механізми реалізації інновацій, соціальні інновації, модель впровадження соціальних інновацій, державне регулювання процесів впровадження соціальних інновацій.

ANNOTATION

Maulik S.S. State mechanisms for implementing social innovations in sustainable development context. On the rights of the manuscript.

Thesis for a Candidate of Science Degree in Public Administration, specialty 25.00.02 - mechanisms of public administration. Institute for Training of Public Employment Service of Ukraine. Kyiv, 2021.

The dissertation is devoted to the issues of state regulation of the processes of introduction of social innovations in sustainable development context. The conceptual and terminological apparatus related to the public administration approach to the introduction of social innovations has been clarified, its evolution has been determined. The state mechanism of realization of social innovations and its connection with other state mechanisms and policies is defined. The problems that arise in the implementation of social innovations are outlined, the directions of creation of preconditions for the organization of these processes by governmental structures are determined. The analysis of legal, organizational and financial mechanisms of regulation of innovations in the national public sphere is carried out. The necessity of making changes in the legal mechanism of regulation of social innovation processes is substantiated, in particular legislative definition of the concept of “social innovations”. The evidences of priority directions of social innovations implementation, the further elaboration of national innovation system, and specifications of such directions are given. The expediency of using the tools of sociological research in state mechanisms realization for the implementation of social innovations in Ukraine is substantiated.

Based on two sociological surveys, which differed in the degree of coverage of respondents, their status and target settings, methodology for assessing the degree of society's readiness for social innovations was developed. The conducted surveys

allowed to determine the degree of awareness of various social groups about social innovations; to determine the innovation potential of individuals in the innovation process; to assess the benefits of implementing social innovations for sustainable development of the society; to identify the potential of social innovation to reduce social tensions between dominant and marginalized groups in the society; and to determine the level of institutionalization of social innovations in Ukrainian society.

The directions for creation of the social innovations market are defined; the characteristics of such market are given. The multifactor model of state regulation of innovation implementation processes is proposed. The classification of factors influencing the processes of innovation in the public sphere is given.

Key words: state mechanisms for innovations implementation, social innovations, model of social innovations implementation, state regulation of social innovations implementation.

STRESZCZENIE

Maulik S.S. Mechanizmy administracji publicznej dotyczące wprowadzenia innowacji socjalnych w kontekście zabezpieczenia stałego rozwoju. – Kwalifikacyjna praca naukowa na prawach rękopisu.

Rozprawa o konkursie stopnia naukowego kandydata w zakresie nauk w administracji publicznej na specjalność 25.00.02 – mechanizmy administracji publicznej. Instytut Kształcenia Kadr Państwowej Służby Zatrudnienia Ukrainy. Kijów, 2021.

Rozprawa jest poświęcona wyświetlaniu kwestii regulacji państwowej procesów wprowadzenia innowacji socjalnych w warunkach zabezpieczenia stałego rozwoju. Doprecyzowano aparat pojęciowo-terminologiczny, związany z podejściem administracji publicznej do wprowadzenia innowacji socjalnych, określono jego ewolucję. Określono mechanizm administracji publicznej dotyczący realizacji innowacji w strefie socjalnej, a także jego związek z innymi mechanizmami administracji publicznej oraz politykami. Wyznaczono problemy, które pojawiają się w trakcie wprowadzenia innowacji socjalnych, określono kierunki tworzenia przez struktury administracji publicznej warunków wstępnych dla organizacji owych procesów. Przeprowadzono analizę prawnego, organizacyjnego oraz finansowego mechanizmów regulacji innowacji w narodowej strefie socjalnej. Uzasadniono niezbędność wprowadzenia zmian w mechanizmie prawnym regulacji procesów wdrożenia innowacji socjalnych, m. in., określenie prawne pojęcia „innowacji socjalne”, uzasadnienie priorytetowych kierunków wdrożenia innowacji socjalnych, rozszerzenie systemu elementów narodowego systemu innowacyjnego, konkretyzacja kierunków tworzenia innowacyjnej infrastruktury socjalnej, wypracowanie systemu innowacyjnych amortyzatorów socjalnych. Uzasadniono celowość wykorzystania zestawu narzędzi badania socjologicznego w praktyce wykorzystania mechanizmów administracji publicznej dotyczących wprowadzenia innowacji socjalnych na Ukrainie.

Słowa kluczowe: mechanizmy administracji publicznej dotyczące wprowadzenia innowacji, innowacji socjalne, model wprowadzenia innowacji socjalnych, regulacja państwowa procesów wprowadzenia innowacji socjalnych.

Підписано до друку 9.03.2021
Формат 148x210 мм. Обл.-вид. арк. 0,9.
Наклад 100 прим.

Свідоцтво серії ДК № 1805 від 25.05.2004
Віддруковано з оригінал-макета в Інституті підготовки кадрів державної
служби зайнятості України
03038, м. Київ, вул. Нововокзальна, 17, тел. (044) 536 -14-85